

Ο νομοθέτης και η ιστορία¹

του Πέτρου Ι. Παραρά

Στις 28 Φεβρ. 2012 δημοσιεύθηκε απόφαση του Συνταγματικού Συμβουλίου της Γαλλίας (N° 2012-647 DC) με την οποία κρίθηκε αντισυνταγματικός πρόσφατος νόμος που ποινικοποιούσε την άρνηση της Γενοκτονίας των Αρμενίων από τους Τούρκους στο διάστημα 1915-1917. Θεωρήθηκε ότι παραβιάζει την ελευθερία της έκφρασης. Με την ευκαιρία αυτή ακολουθούν ωρισμένες επίκαιρες επισημάνσεις: Το κείμενο του νόμου αυτού είχε υπερψηφίσει και η αντιπολίτευση των σοσιαλιστών στη Γερουσία (23.1.2012). Ήταν πάγιο αίτημα περίπου 500.000 Γάλλων αρμενικής καταγωγής για να αποκρούσουν την θέση των Γάλλων τουρκικής καταγωγής που δεν δέχονται ως ιστορικά αποδεδειγμένη την γενοκτονία (αρνητισμός). Η Τουρκία χαρακτήρισε την ενέργεια αυτή της γαλλικής Κυβέρνησης ως ρατσιστική που παραβιάζει την ελευθερία της έκφρασης, αποβλέπει δε σε καθαρά πολιτικούς λόγους ενόψει των επικείμενων προεδρικών εκλογών, κατηγόρησε δε την Γαλλία για γενοκτονία εναντίον του λαού της Αλγερίας και απείλησε για οικονομικά κυρίως αντίποινα.

Είχε προηγηθεί ο γαλλικός νόμος του 2001, όπου οριζόταν ότι «η Γαλλία αναγνωρίζει δημόσια την γενοκτονία των Αρμενίων το 1915», αλλά το κείμενο αυτό ήταν απλώς μια Διακήρυξη χωρίς νομικές συνέπειες. Τώρα ο «αρνητισμός» καθίσταται ποινικό αδίκημα που τιμωρείται με ένα χρόνο φυλάκιση και 45.000 ευρώ πρόστιμο, όπως προβλέπεται και από το νόμο του 1990 που καταδικάζει την άρνηση της γενοκτονίας των Εβραίων κατά τον β' παγκ. πόλεμο.

Κατά την συζήτηση στη Γερουσία, η αντίθετη επιχειρηματολογία προέβαλε την θέση ότι ένας ποινικός νόμος δεν μπορεί να παρεμβαίνει στον χώρο της ιστορίας, μονοπωλώντας, έτσι, την όποια ιστορική αλλά μοναδική, κατ'αυτόν, αλήθεια. Ο δε

---

¹ Το παρόν άρθρο δημοσιεύτηκε στην εφημ. ΒΡΑΔΥΝΗ στις 8 Μαρτίου 2012.

Ο Π. Ι. Παραράς είναι επίτιμος αντιπρόεδρος του Συμβουλίου Επικρατείας και καθηγητής συνταγματικού δικαίου.

σοσιαλιστής πρόεδρος της νομοθετικής επιτροπής Jean-Pierre Sueur αρνήθηκε την ψήφιση, λέγοντας ότι το Κοινοβούλιο δεν είναι Αμφιθέατρο όπου διδάσκεται η ιστορία. Αλλά και η έγκριτη κεντροαριστερή εφημερίδα “Le Monde” (23.12.2011) αντέδρασε άμεσα, χαρακτηρίζοντας άχρηστους όλους αυτούς τους νόμους και θέτοντας δύο ερωτήματα α) σε τι χρησιμεύουν αυτοί οι νόμοι και β) γιατί ο Πρόεδρος Sarkozy βιάζεται να ψηφισθεί τώρα αυτός ο νόμος.

Επικαιροποιείται, λοιπόν, πάλι η «διαμάχη των ιστορικών» που δίχασε, στη Γερμανία της δεκαετίας του '80, ιστορικούς και πολιτικούς φιλοσόφους (Ernst Nolte – Jürgen Habermas) που ανέπτυξαν ή απέκρουσαν γενικότερα την θεωρία του «αρνητισμού» (Revisionismus→Negationismus) που έθετε σε νέα διαπραγμάτευση σημαντικά ιστορικά γεγονότα. Η κίνηση αυτή επεκτάθηκε και σε άλλες χώρες, οι οποίες και έλαβαν αυστηρά νομοθετικά μέτρα, ειδικά εναντίον αυτών που αμφισβήτησαν (αρνήθηκαν) το Ολοκαύτωμα των Εβραίων από τους Γερμανούς (Shoah), ακριβώς για να παραμείνει ζωντανή η μνήμη αλλά και η αδιαμφισβήτητη αυτή ιστορική αλήθεια της γενοκτονίας ολόκληρου λαού.

Όμως, κάθε υπερβολή ενέχει κινδύνους. Έτσι, στη Γαλλία, δέχθηκε σφοδρή επίθεση, για δήθεν ιστορικές αναλήθειες, ο ιστορικός Olivier Grenouilleau με αφορμή τη δημοσίευση (2004) του βιβλίου για το «Δουλεμπόριο των νέγρων» που κρίθηκε όμως ως τελειώς αντικειμενικό, απέσπασε δε και τον έπαινο της Γαλλικής Ακαδημίας. Τον επόμενο λοιπόν χρόνο, 19 διαπρεπείς Γάλλοι ιστορικοί και ακαδημαϊκοί, κάθε άλλο δε παρά συντηρητικοί, υπέγραψαν κοινή *Δήλωση*, ζητώντας να καταργηθούν όλοι οι νόμοι που σχετίζονται με ιστορικά γεγονότα (lois mémorielles), όπως είναι και ο νόμος του 2001 που χαρακτήρισε ως έγκλημα κατά της ανθρωπότητας την από τα δυτικά κράτη εμπορία νέγρων από τον 15^ο αιώνα και εντεύθεν. Την Δήλωση υπέγραψαν, μεταξύ άλλων, οι γνωστότατοι Vernant, Paul Veyne, Pierre Vidal-Naquet, René Rémond κλπ. Στους παραπάνω προστέθηκε και ο διακεκριμένος Γάλλος ακαδημαϊκός Pierre Nora με εκτενές και καυστικό κείμενο στην εφημ. “Le Monde” (11.10.2008), ο οποίος, ως ιστορικός, δεν δέχεται επίσης την παρέμβαση της πολιτικής εξουσίας στον τομέα της έρευνας και της διδασκαλίας της ιστορίας (για περισσότερα, βλ. στο περιοδ. “Δικαιώματα του Ανθρώπου”, N° 39/2008, σελ. 1045 επ.). Γενικεύοντας, να τονίσω ότι, κατά την φύση του πράγματος, δεν μπορεί να αποτελεί περιεχόμενο του όποιου νόμου – που είναι κείμενο

κανονιστικό – η σαυτόν καταγραφή ιστορικών γεγονότων ως αμετακλήτων, διότι έτσι χειραγωγείται η επιστήμη του ιστορικού.

Ενόψει, λοιπόν, της νέας αυτής διαμάχης, νομίζω ότι η λύση πρέπει να βρεθεί κάπου στη μέση: για κείμενα που έχουν συγγράψει επαγγελματίες ιστορικοί και, με αναγνωρισμένο από τους ομότεχνους τρόπο τεκμηρίωσης, υποστηρίζουν ωρισμένες θέσεις, δεν νοείται η ποινική τους δίωξη, διότι άλλως παραβιάζεται η συνταγματική ελευθερία έκφρασης και έρευνας. Κατά την ορθότερη άποψη, η “ελευθερία της έκφρασης” δεν επιδέχεται ερμηνεία που να την περιορίζει, παρά μόνον σε ακραίες περιπτώσεις, πχ. έκδηλη προσβολή της αξιοπρέπειας-προσωπικότητας. Η ελευθερία δε αυτή είναι η σπουδαιότερη από τις «προτιμώμενες ελευθερίες» που ο αμερικανικός λαός θεωρεί αδιαπραγμάτευτες.

Αν όμως πρόκειται για προφορικό-δημόσιο λόγο ή γραπτό που ατεκμηρίωτα δογματίζει ότι αδιάψευστα ιστορικά γεγονότα είναι αμφίβολο αν πράγματι συνέβησαν, και με τον τρόπο αυτό εν επιγνώσει αναμοχλεύει τραυματικές εμπειρίες του παρελθόντος (λόγος μισαλλόδοξος, Hassrede), τότε, σε ένα κράτος δικαίου που πασχίζει για την ειρηνική συμβίωση και την διασφάλιση της αξιοπρέπειας και της πολιτισμικής ταυτότητας του καθενός, η συμπεριφορά αυτή ενδείκνυται να αντιμετωπίζεται και ποινικά. Σχετική είναι και η υπ’ αριθμ. 3/2010 απόφ. του Αρείου Πάγου (ποιν. Ολομέλεια) που υπό προϋποθέσεις δέχθηκε την ελευθερία του επιστήμονα-ιστορικού να συγγράψει βιβλίο, στο οποίο να ερμηνεύει ιστορικά γεγονότα και να αξιολογεί πράξεις προσώπων που συμμετείχαν στη διαμόρφωσή τους. Τέλος, να προστεθεί ότι το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, με την απόφασή του *Garaudy κ. Γαλλίας* (24.6.2003), δέχθηκε ότι ο Γάλλος αυτός συγγραφέας καλώς καταδικάσθηκε από ποινικό δικαστήριο για τις «αναθεωρητικές» θέσεις του στο ζήτημα του Ολοκαυτώματος.